

N:o 184.

Ank. till Riksd. kansli den 10 maj 1909, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående optionsrätt vid förestående utarrendering af kronoängen Stora Oxhagen n:r 2 i Göteborgs och Bohus län.

(I. A.)

I en till Riksdagen aflåten, till statsutskottet för förberedande behandling remitterad proposition (n:o 223) af den 23 april 1909 har Kungl. Maj:t under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva, att, därest arrenderätten till för statsverkets räkning utarrenderade kronoängen Stora Oxhagen n:r 2 i Rödbo socken af Göteborgs och Bohus län för återstoden af löpande arrendeperiod öfverlåtes å ingenjören Herman Jansa, denne jämväl må, utan hinder af gällande föreskrifter rörande optionsrätt för arrendatorer af kronans jordbruksdomäner, tillerkännas sådan rätt vid ifrågavarande kronoegendoms utarrendering för den arrendeperiod, som tager sin början den 14 mars 1911.

Till ofvannämnda statsrådsprotokoll har departementschefen i ärendet anfört följande:

»Kronoängen Stora Oxhagen n:r 2 i Rödbo socken af Göteborgs och Bohus län är genom domänstyrelsens kontrakt den 31 januari 1890 och transportresolution den 15 december 1905 för statsverkets räkning till den 14 mars 1911 utarrenderad till Carl Sigurd Grundell mot ett årligt arrende af 2,300 kronor och under villkor, bland andra, att, där arrendatorn varder i konkurs försatt, konkursboet äger, för den

del af arrendetiden, som eljest skolat återstå, arrendet på viss person öfverlåta, under villkor att anmälan därom göres hos domänstyrelsen inom sex månader från konkursens början samt att den nye arrendatorn af styrelsen godkännes; att, om löftesmännen för arrendet, i det fall att arrendatorn blifvit i konkurs försatt, på grund af sin borgen nödgats utbetala något samt därför ej af konkursboet undfått godtgörelse, eller om konkursboet ej, sedan löftesmännen inom två månader från konkursens början därom gjort framställning, senast två månader därefter utfäst sig att hålla löftesmännen för deras borgen skadeslösa och därför ställt säkerhet, då kommer att åt löftesmännen tillerkännas den rätt att öfver arrendet förfoga, som i annan händelse varit konkursboet förbehållen; samt att i afseende å optionsrätt för arrendators löftesmän, om arrendet å dem öfverlåtits, skall gälla hvad därutinnan är stadgad i kungl. kungörelsen den 13 juli 1887 angående förändrad lydelse af 7:de och 8:de punkterna i kungl. kungörelsen den 10 november 1882 angående förändrade grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner, nämligen att, i händelse arrenderätten öfverlåtits å löftesmännen, dessa må, därest arrendatorn uppfyllt de för optionsrätts åtnjutande föreskrifna villkor, äga optionsrätt vid egendomens förnyade utarrendering, oaktadt de då icke innehaft arrendet i så lång tid, att denna tillsammans med återstående delen af arrendetiden uppgår till fem år.

Sedan Grundell numera blifvit försatt i konkurs, hafva löftesmännen för arrendet, kontraktsprosten Carl G. Grundell och bruksägaren P. Larsson i Torskog hos domänstyrelsen anhållit att, enär konkursboet förklarar sig icke vilja hålla dem skadeslösa för den förlust de i sin förenämnda egenskap af löftesmän lidit samt löftesmännen förty ägde att i konkursboets ställe förfoga öfver arrenderätten till egendomen, ifrågavarande arrende måtte få öfverlåtas på ingenjören Herman Jansa från Trollhättan, hvilken förklarar sig villig att öfvertaga detsamma, om han kunde få sig tillförsäkrad optionsrätt vid egendomens förnyade utarrendering.

Löftesmännen hafva således anhållit att å Jansa måtte öfverflyttas den optionsrätt, de ansett sig äga för den händelse de själfva öfvertagit arrendet. Emellertid har arrendatorn icke med afseende å egendomens häfd uppfyllt de villkor, som erfordras för åtnjutande af optionsrätt.

Uti underdånig skrifvelse den 19 nästlidna mars har domänstyrelsen underställt detta ärende Eders Kungl. Maj:ts nådiga pröfning samt därvid öfverlämnat yttranden i ämnet af domänintendenten i länet och af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande jämte öfriga till ärendet hörande

handlingar, däribland instrument öfver en år 1908 å egendomen verkställd arrende- och saluvärdering. Af sistnämnda handling inhämtas, att uppskattningsmännen afstyrkt optionsrätt.

Domänintendenten har anfört i hufvudsak följande:

De missförhållanden, som under Grundells arrendetid varit rådande med afseende å egendomens häfd, hade varit så stora och så allmänt kända, att uppskattningsmännen vid förberörda under år 1908 å egendomen hållna uppskattningsförrättning icke ansett sig kunna tillstyrka optionsrätt för Grundell. Då emellertid Herman Jansa, som uppgifvits vara både på grund af sin ekonomiska ställning och af andra skäl synnerligen lämplig till kronoarrendator, förklarar sig vilja öfvertaga arrenderätten under förutsättning, att densamma blefve honom tillförsäkrad jämväl under den arrendeperiod, som toge sin början den 14 mars 1911, ville domänintendenten såsom sin mening uttala, att en dylik lösning af frågan utan tvifvel vore för kronan den fördelaktigaste. Domänintendenten förutsåge nämligen, dels att det icke komme att lända till gagn för egendomen, att löftesmännen själfva eller genom en brukare handhade skötseln af densamma under de två återstående arrendeåren, dels ock att svårigheter måhända komme att förefinnas att vid en blifvande auktion för egendomens förnyade utarrendering finna en dugande arrendator, som kunde vara villig att betala den för nästkommande arrendeperiod föreslagna arrendeafgiften, 1,720 kronor, sedan egendomen under flera år varit i mindre goda händer. Då emellertid Jansa icke i strid mot gällande bestämmelser syntes kunna erhålla optionsrätt, ansåge sig domänintendenten icke hafva annan utväg att föreslå än att sådan rätt måtte tillerkännas nuvarande arrendatorn, oaktadt uppskattningsmännens afstyrkande.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande har förklarar sig icke hafva något att erinra mot att nuvarande arrendatorn tillerkändes optionsrätt till egendomen, därest domänstyrelsen ansåge hinder härför icke möta.

För egen del har domänstyrelsen anfört följande.

Med den af domänintendenten föreslagna utvägen skulle vinnas, att löftesmännen, om de öfvertoge arrendet för återstående arrendetiden, skulle erhålla hembud af arrendet för nästa arrendeperiod samt att de, efter att hafva antagit berörda hembud, kunde hos domänstyrelsen anhålla om arrendets öfverlåtande på Jansa, hvilken anhållan styrelsen i förevarande fall i kronans intresse icke skulle anse sig kunna afslå.

Med afseende å hvad som anmärkts mot nuvarande arrendatorns sätt att sköta egendomen, ansåge sig emellertid styrelsen förhindrad att

lämna löftesmännen optionsrätt, men då det vore för kronan fördelaktigt att snarast möjligt få en duglig arrendator å ifrågavarande fastighet, har styrelsen ansett sig böra förorda löftesmännens ansökning att få öfverlåta arrenderätten på Jansa med honom tillförsäkrad optionsrätt till egendomen vid densamma utarrendering för instundande arrendeperiod.

Af hvad i ärendet förekommit torde framgå, att det vore för kronan förmånligt, om saken kunde ordnas så, att arrendet öfverlätes å Jansa, som vitsordats vara i allo lämplig att öfvertaga det-samma. Härvid möter emellertid den svårigheten, att å ena sidan Jansa för arrendets öfvertagande uppställt det villkor, att optionsrätt beredes honom till arrendets bibehållande jämväl för nästa arrendeperiod, medan å andra sidan villkoren, för att sådan rätt skulle kunna i vanlig ordning medgifvas, till följd af förre arrendatorns förvållande icke blifvit uppfyllda. Vill man genomföra den ifrågasatta anordningen, finnes alltså icke annan utväg, än att för detta fall af Riksdagen inhämtas särskildt medgifvande till en afvikelse från eljest gällande regler om optionsrätt. I betraktande af hvad nyss anförts om förmånen för kronan af att saken ordnas på föreslaget sätt anser jag mig böra förorda en sådan åtgärd.»

*Departements-
chefen.*

På af departementschefen i ärendet anförda skäl får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande propoposition må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 10 maj 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.
